

УДК 633.16:631.527

Холод С.М., науковий співробітник,
Іллічов Ю.Г., молодший науковий співробітник
 Устимівська дослідна станція рослинництва
 Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН України
 E-mail: svitlanakholod77@ukr.net

МІНЛИВІСТЬ ВИСОТИ РОСЛИН СОРТІВ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ЗАЛЕЖНО ВІД ПОГОДНІХ УМОВ РОКУ

Сучасні сорти ячменю ярого повинні позитивно реагувати на інтенсивні технології вирощування. За інтенсивної технології вирощування ячменю ярого висота рослин виступає не тільки як сортова, морфологічна ознака, а й як показник стійкості рослин до вилягання. В зв'язку з цим актуальне значення має стійкість до вилягання, яка в значній мірі залежить від висоти рослин. З метою збагачення вихідного матеріалу для селекції ячменю ярого на стійкість до вилягання досліджувались сорти різного географічного походження з України, Казахстану, Канади, Чехії, Австралії, Німеччини. Польові та лабораторні дослідження проводили в колекційному розсаднику відділу зернових культур Устимівської дослідної станції рослинництва Інституту рослинництва імені В. Я. Юр'єва НААН України протягом 2018–2020 рр. (с. Устимівка, Кременчуцький р-н., Полтавська обл.).

Весняно-літній (квітень–липень) період вегетації ячменю ярого у 2018 році характеризувався як недостатньо зволожений та надмірно теплий. Спостерігалась весняно-літня ґрунтово-повітряна засуха, що спричинила скорочення тривалості вегетації рослин. Погодні умови 2019-2020 рр. у період вегетації ячменю ярого були сприятливими для росту і розвитку рослин.

Висота рослин є генетично обумовленою ознакою, що значною мірою залежить як від особливостей сорту так і від агрокліматичних

факторів середовища що також впливають на формування цієї ознаки у конкретного сорту. Висота зразків різних сортів за роки вивчення в середньому становила від 52,3 до 79,6 см, розмах варіації – 27,3 см, коефіцієнт варіації був низьким (9,9%). За висотою рослин за три роки більш високим був зразок 'СН 28' (71 см у 2018 р., 77 см у 2019 р. та 89 см у 2020 р.), у 2019 р. і 2020 р. – сорти 'Статок' (80 і 90 см відповідно за роками), 'Стимул' (77 і 85 см відповідно), 'Созонівський' (76 і 95 см), (UKR), 'Великан' (82 і 81 см), 'Ранний' (80 і 85 см) (KAZ), 'Polygena' (78 і 84 см) (CZE), тільки у 2020 р. – 'Тобол' (95 см) (KAZ). У 2018 р. достовірно нижчими, що важливо, за висотою були 'Арістей' (48 см) (UKR) та 'Weeah' (47 см) (AUS). У сорту 'Kaputar' (AUS) висота рослини була нижче стандарту 'Командор' в усі три роки вивчення (40 см, 47 і 50 см відповідно), що є важливо в селекції на стійкість до вилягання. Зниження висоти рослин всіх сортів ячменю ярого відбувається за рахунок укорочення колосного міжвузля. Найбільше зниження висоти рослин в посушливий рік спостерігається у середньорослих та високорослих групах, менше – у напівкарликовій та низькорослих. Отже, у селекційному процесі оцінку стійкості до вилягання слід проводити в роки з достатнім волого забезпеченням, яке сприяє диференціації сортів ячменю ярого за цією ознакою.

УДК 631/635:631.5

Хоменко Т.М.,¹ кандидат с.-г. наук, доцент, завідувач відділу експертизи на придатність до поширення сортів рослин
Присяжнюк Л.М.,¹ кандидат с.-г. наук, старший дослідник, завідувач лабораторії молекулярно-генетичного аналізу
Дутова Г.А.,¹ кандидат с.-г. наук, науковий співробітник відділу експертизи на придатність до поширення сортів рослин
Рябчун Н.І.,² доктор с.-г. наук, старший науковий співробітник

¹Український інститут експертизи сортів рослин²Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН України

E-mail: prysiazhniuk_l@ukr.net

МОРОЗОСТІЙКІ СОРТИ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ У СОРТОВИПРОБУВАННІ

Пшениця м'яка озима (*Triticum aestivum* L.) займає більш як половину посівних площ зернових культур та посідає провідне місце за валовим збором зерна. В останні роки Україна ввійшла до десятки основних країн виробників і стала одним з провідних світових експортерів пшениці. Визначальними факторами формування врожайності залишаються кліматичні умови. Нестабільність і значні коливання погоди ускладнюють вирощування цієї культури, насамперед її перезимівлю. Оскільки пшениця озима зимує в полі, то саме здатність рослин

протистояти впливу низьких від'ємних температур є важливою ознакою для виробників зерна.

З метою встановлення рівня морозостійкості сортів пшениці м'якої озимої, що проходили кваліфікаційну експертизу сортів рослин на придатність до поширення в 2021 р. досліджували 105 сортів. Встановлення рівня морозостійкості досліджуваних сортів проводили із залученням Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН (ІР) шляхом прямого проморожування загартованих у природних умовах рослин в низькотемпературних морозильних камерах та розрахун-